

2019-07-09

Till EU-kommissionen

Samrådssvar avseende offentligt samråd om förordningen (EU) nr 1315/2013 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätverket

Länsplaneupprättare och kollektivtrafikmyndigheter i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro, Sörmlands, Gävleborgs, Östergötlands och Gotlands län som samarbetar i En Bättre Sits lämnar genom Mälardalsrådet här ett gemensamt svar till EU-kommissionens samråd avseende offentligt samråd om förordningen (EU) nr 1315/2013 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (Trans-European Transport Network, TEN-T). Samrådssvaret bygger vidare på vad länen tidigare yttrat avseende den storregionala samsynen om prioriteringarna för Stockholm-Mälardalsregionens transportinfrastruktur.

Sammanfattning

- Mälardalsrådets En Bättre Sits-samarbetet välkomnar möjligheten att inkomma med ett svar till EU-kommissionens samråd för att utvärdera TEN-T-förordningen.
- EU-kommissionens utpekade ScanMed-korridor löper genom Stockholm-Mälardalsregionen. Prioriteringarna i Mälardalsrådets En Bättre Sits-samarbete sammanfaller i hög utsträckning med EU-kommissionens prioriteringar för TEN-T.
- Transportinfrastrukturen måste ses ur ett systemperspektiv när planering görs på nationell och europeisk nivå. Att rätt prioriteringar görs inom transportinfrastrukturen och TEN-T-nätet är en förutsättning för att nå klimatmålen inom Parisavtalet och detta måste genomsyra arbetet. Genomförandet av gemensamma standarder i hela TEN-T-nätet gynnar både planeringen av infrastruktursystemet och skapar förutsägbarhet för trafikeringen.
- Tillförlitliga och effektiva transporter till och från Stockholm-Mälardalsregionen är avgörande för såväl regionens som Sveriges och anslutande europeiska regioners konkurrenskraft. Regionen är ett viktigt skandinaviskt skärningsområde med transportflöden i samtliga väderstreck.
- Inför kommande revidering av TEN-T-programmet vill Mälardalsrådet framhålla att investeringar i transportinfrastruktur på EU-nivå är värdefulla för en hållbar utveckling och för att stärka konkurrenskraften i Stockholm-Mälardalsregionen, Sverige och Europa.
- Mälardalsrådet vill understryka vikten av att Stockholm och Örebro (Hallsberg) fortsätter vara noder i ScanMed-korridoren och att samtliga län i En Bättre Sits-samarbetet omfattas av TEN-T:s stamnät. Stockholms nya hamn Norvik måste inkluderas i korridoren.
- En förlängning av ScanMed-korridoren, enligt Kommissionens och den svenska regeringens förslag, i nord-sydlig riktning och i västlig riktning mot Oslo, skulle medföra värden till regionen och tydliggöra Örebro, respektive Stockholm, som noder i den europeiska handelskontexten.
- Östersjöområdet har en växande betydelse för Stockholm-Mälardalsregionens internationella utbyte. Isbrytningen är en förutsättning för de gränsöverskridande förbindelserna mellan Sverige och vidare in i Baltikum.

Samråd för att utvärdera TEN-T-förordningen

Den Europeiska Kommissionen har utlyst ett samråd för att utvärdera förordningen (EU) nr 1315/2013 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (Trans-European Transport Network, TEN-T). Mälardalsrådets En Bättre Sits-samarbete välkomnar möjligheten att inkomma med ett svar till EU-kommissionens samråd.

Stockholm-Mälardalenregionen i det europeiska transportsystemet

Stockholm-Mälardalenregionen växer och blir allt viktigare för hela Sveriges utveckling och internationella konkurrenskraft. Genom sin placering i centrala Skandinavien har regionen en viktig funktion i det transeuropeiska transportinfrastruktursystemet (Trans-European Transport Network, TEN-T). Den av EU-kommissionen utpekade ScanMed-korridoren i TEN-T, The Scandinavian-Mediterranean Core Network Corridor, löper genom regionen från Östersjön i öster och vidare i sydvästlig riktning via Örebro respektive Östergötland.

I Stockholm-Mälardalenregionen bor 4,3 miljoner människor som tillsammans bidrar till 49 procent av Sveriges BNP. Befolkningen bedöms öka med nästan 1,5 miljoner invånare till 2050. Regionen utgör Sveriges största konsumentmarknad, med en omfattande varuproduktion och stora transitflöden av gods. Varor för över 50 miljarder euro exporteras från regionen varje år. Till det kommer de stora exportvärden som passerar regionen som transitgods längs ScanMed-korridoren varje år. Varustransporterna har ökat under de senaste decennierna, framförallt de långväga lastbilstransporterna och utrikes sjötransporter. EU-kommissionen räknar med att godstransporterna inom EU kommer att öka med 80 procent mellan 2005 och 2050 och att persontrafiken samtidigt ökar med 50 procent. (Transport 2050: The major challenges, the key measures, MEMO/11/197)

Tillförlitliga och effektiva transporter till och från Stockholm-Mälardalenregionen är avgörande för såväl regionens som Sveriges och anslutande europeiska regioners konkurrenskraft. Stockholm-Mälardalenregionen är ett viktigt skandinaviskt skärningsområde med transportflöden i samtliga väderstreck. I regionen ligger Arlanda, Sveriges viktigaste internationella flygplats, med över 180 destinationer och 33 miljoner passagerare per år. Även den internationella färjetrafiken spelar stor roll för regionen, framför allt i förbindelserna med Finland, Baltikum och Polen. 12 miljoner passagerare och 9 miljoner ton gods passerar Stockholms hamnar varje år. Två tredjedelar av alla resor till/från Sverige passerar Stockholm-Mälardalenregionen.

Storregional samsyn om Stockholm-Mälardalenregionens infrastrukturprioriteringar

Mälardalsrådet koordinerar det transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits, som omfattar de åtta länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Gävleborg, Östergötland och Gotland. Länen arbetar tillsammans för en sammanhållen, hållbar region med infrastruktur och kollektivtrafik som underlättar människors vardag. Samarbetet värnar en hög nationell och internationell tillgänglighet för Stockholm-Mälardalenregionen.

En Bättre Sits-samarbetet leds av en politisk styrgrupp med länsplaneupprättare och kollektivtrafikmyndigheter. Samarbetets underlag bereds gemensamt av tjänstepersoner från parterna. Inom ramen för En Bättre Sits har länen enats om en gemensam systemanalys för brister och behov i Stockholm-Mälardalenregionens transportinfrastruktur. Systemanalysen lyfter fram vikten i att se Stockholm-Mälardalenregionen som en del av ett större nationellt och internationellt transportsystem. (En Bättre Sits. Storregional systemanalys 2016 samt En Bättre Sits i världen 2019)

Helhetsperspektiv på nationell och europeisk nivå behövs i infrastrukturutvecklingen

Hög nationell och internationell tillgänglighet förutsätter att infrastrukturutvecklingen på nationell och europeisk nivå samspelar med de storregionala förutsättningarna och ambitionen i Stockholm-Mälarenregionen. Stockholm-Mälarenregionens transportinfrastruktur kan inte ses som ett avgränsat system, utan måste sättas i sitt nationella och internationella sammanhang. Det behöver finnas smidiga övergångar mellan flyg, fjärr-/snabbtåg, regiontåg samt övrig lokal kollektivtrafik. Därtill behövs tillräcklig kapacitet för att öka järnvägens konkurrenskraft, för transittrafik samt för att underlätta utvecklandet av ett hållbart transportsystem. I detta ligger även en realisering av det transeuropeiska stomnätet (TEN-T) samt anpassning till "havets motorvägar", dvs. sjötransporterna såväl inom som utanför regionen, inklusive Mälarsjöfarten.

Den transeuropeiska transportpolitiken

Mälardalsrådets En Bättre Sits-samarbete ser ett stort värde i den europeiska transportpolitiken och i den systematik med stomnätskorridorer som har etablerats. Korridorerna fungerar både som ett stöd och en utgångspunkt i planeringen på lands- och länsnivå och knyter samman regioner och handelsnoder mellan medlemsstaterna. Modellen med ansvariga korridorssamordnare och korridorssvis sammanträden med inbjudna representanter från parterna längs korridoren är framgångsrik.

En samlande europapolitisk nivå är viktig för att nå Parisavtalets- och unionens mål om smartare och mer hållbara transporter för ett konkurrenskraftigt och resurseffektivt transportsystem i hela Europa. Insatser bör göras där nyttan är som störst med tanke på det begränsade budgetutrymmet. Vid sidan av det uppenbara syftet att gynna gränsöverskridande projekt bör TEN-T inriktas mot innovativa transportlösningar, multimodala transportkedjor och att gynna de prioriterade noderna och stråken i det europeiska transportsystemet. Genomförandet av gemensamma standarder i hela TEN-T-nätet både gynnar planeringen av infrastruktursystemet och skapar förutsägbarhet för trafikeringen.

För att nå klimatmålen 2050 krävs en kombination av flera faktorer: minskat bilresande, ökat kollektivresande, utvecklad samhällsplanering, teknikutveckling och en effektivare användning av transportsystemet. I detta är det viktigt med en överföring av långväga godstransporter från väg till järnväg och sjöfart, vilket kräver en effektiv kombitrafik med fungerande anslutningar samt ökad kapacitet på järnväg. Det är viktigt att detta beaktas inom TEN-T.

Stockholm-Mälarenregionen ser positivt på de TEN-T-satsningar som har gjorts i regionen under tidigare programperioder. Under programperioden 2007-2013 uppgick de tilldelade projektmedlen till 100 miljoner euro, som har delfinansierat infrastrukturprojekt till ett värde av 1,3 miljarder euro. Bland dessa kan nämnas Norra länken, Ostlänken, Värtahamnen, Norrköpings hamn och Rosersbergs kombiterminal. Se Mälardalsrådets Samrådssvar avseende offentligt samråd om TEN-T-programmet 2007-2013 2019-02-13.

Den nordiska triangelns norra ben (Oslo-Stockholm) var en av de utpekade sträckorna i TEN-T-perioden 2007-2013. Däremot var den inte ett prioriterat stråk i programperioden 2014-2020. Mälardalsrådet ställer sig frågande till hur värderingen av sträckan har kunnat skifta mellan programperioderna och önskar en ökad transparens i utformningen av de utpekade TEN-T-sträckorna. Det är viktigt att regionala aktörer bereds möjlighet att genom samråd lämna synpunkter på föreslagna korridorförändringar innan dessa implementeras.

Transportinfrastrukturen i Stockholm-Mälardalsregionen och kommande revidering av TEN-T

Inför kommande revidering av TEN-T vill Mälardalsrådet speciellt lyfta fram att investeringar i transportinfrastruktur på EU-nivå är mycket värdefulla för en hållbar utveckling och för att stärka konkurrenskraften i Stockholm-Mälardalsregionen, Sverige och Europa och bör fortsatt prioriteras. Det är av stor vikt att EU:s program och fonder för infrastruktur har fortsatt fokus på långsiktighet och strategisk planering för god funktionalitet i det transeuropeiska infrastruktursystemet. Viktiga TEN-T-noder i Stockholm-Mälardalsregionen är järnvägsterminalerna i Hallsberg och Stockholm (ingår i stomnätet) samt flygplatserna i Stockholm (Arlanda och Bromma), Nyköping, Visby och Örebro, där dock endast Arlanda ingår i stomnätet. Bland hamnarna ingår Stockholms hamn i stomnätet medan hamnarna i Köping, Västerås, Kapellskär, Nynäshamn, Södertälje, Oxelösund, Gotlands hamnar, Norrköping, Grisslehamn och Gävle ingår i det övergripande nätet.

Mälardalsrådet vill understryka vikten av att Stockholm och Örebro (Hallsberg) fortsätter vara noder enligt nuvarande utformning och att EU-kommissionen inte reviderar korridorens utformning i dessa avseenden. Mälardalsrådet tillstyrker den svenska regeringens förslag att Hallsberg uttryckligen skrivs ut i ScanMed-korridoren och inte enbart Örebro enligt formulering i nuvarande förordning.

Transportinfrastrukturen i Stockholm-Mälardalsregionen fyller till stor del riktlinjerna för TEN-T, såväl det övergripande nätet som stomnätet. Den infrastruktur som ännu inte uppfyller TEN-T-standard anges nedan i urval och måste åtgärdas med hänsyn till helheten i det europeiska transportsystemet.

- Ostkustbanan mellan Stockholm-Uppsala och vidare norrut, som behöver uppgraderas för att förbättra förbindelserna med mellersta och norra Sverige.
- Ostlänken, som omfattar nya dubbelspår för höghastighetståg mellan Stockholm/Järna och Linköping, för att i förlängningen bättre koppla samman Stockholm, Malmö och Göteborg samt förbättra förbindelserna till Danmark och Tyskland.
- Infrastrukturen mellan Stockholm och Nynäshamn behöver uppgraderas för att förbättra tillgängligheten mellan modala knutpunkter i Stockholm. Både järnvägen och väginfrastrukturen som Tvärförbindelse Södertörn. Insatser här är av särskild vikt när Stockholms nya hamn Norvik öppnar 2020.
- Kapacitetsförstärkningar behöver göras på E4 norr om Förbifart Stockholm för att förstärka tillgängligheten till Arlanda (del av stomnätet).
- Hallsbergs bangård, som måste byggas ut sammanhållet och med ett systemperspektiv för att längre (750 meter) och tyngre tåg ska kunna köras enligt kraven för TEN-T-nätet.
- Järnvägen mellan Hallsberg-Degerön, som behöver uppgraderas för att skapa bättre förutsättningar för gods på järnväg.

En utveckling av ScanMed-korridoren

Stockholm-Mälardalsregionen är ett viktigt skandinaviskt skärningsområde med nord-sydflöden längs axeln Hamburg-Köpenhamn-Malmö till Stockholm-Mälardalsregionen samt mellersta och norra Sverige. Därtill för öst-västliga flöden längs axeln Oslo-Stockholm-Mälardalsregionen och vidare till Mariehamn, Åbo, Helsingfors och övriga Northern Growth Zone i Finland. Gods och persontrafik som färdas längs med sträckningarna är av betydelse för parter långt utanför Sveriges gränser. Ett exempel är de tunga godstransporter som passerar regionen som transittrafik i nord-sydlig riktning från gruvor i norra Sverige till industrier på kontinenten.

Det är viktigt att hela Stockholm-Mälardalsregionen ses som en del i ScanMed-korridoren, då samtliga län har en direkt bäring på det sammanhängande trafiksystemet. Mälardalsrådet vill framhålla värdet i att samtliga län i En Bättre-Sits-samarbetet omfattas och namnges i ScanMed-

korridoren samt att dessa kan ta del av EU:s program och fonder inom området för infrastruktur. Mälardalsrådet vill vidare understryka vikten av att dessa program och fonder ska bidra till uppfyllande av Parisavtalet samt fortsatt ha fokus på långsiktighet och strategisk planering för god funktionalitet i det transeuropeiska infrastruktursystemet.

Kommissionen har föreslagit en utvidgning av ScanMed-korridoren till mellersta och norra Sverige. Den svenska regeringen har lämnat ett särskilt tydliggörande avseende sträckan mellan Örebro (Hallsberg) och Gävle (Söderhamn). En förlängning av ScanMed-korridoren enligt Kommissionens och den svenska regeringens förslag skulle medföra värden till regionen, då detta skulle markera Örebro, respektive Stockholm, som delar i, snarare än ändpunkter i, den europeiska handelskontexten. Diskussionen omfattar även en syd-nordlig länk från Östergötland norrut via Örebro till Sandviken (Mjölby-Storvik). En passage vid sidan av Stockholm skulle minska trafikbelastningen i de östra delarna av Stockholm-Mälardalsregionen.

Den nordiska triangelns norra ben (Oslo-Stockholm) sammanbinder två av de nordiska huvudstäderna och var en av de utpekade sträckorna i TEN-T-perioden 2007-2013. Däremot var sträckan inte ett prioriterat stråk i programperioden 2014-2020. Stråket Oslo-Stockholm – med den viktiga trafiken på Svealandsbanan och Mälardalsbanan – har stor betydelse för befolkningen, näringslivet och de högre lärosätena längs med stråket och bör inkluderas i ScanMed-korridoren.

Östersjön

Östersjöområdet har en växande betydelse för Stockholm-Mälardalsregionens internationella utbyte. Den svenska regeringen har framhållit isbrytningen som viktig för de gränsöverskridande förbindelserna mellan Sverige och Finland samt övriga Balticum och att dessa har betydelse för transportkorridoren (Memorandum/5 October 2018/N2018). Mälardalsrådet anser att farlederna över Östersjön måste ses i ett helhetsperspektiv och tydliggöras som en länk i ScanMed-korridoren samt över till Nordsjö-baltiska-korridoren på andra sidan Östersjön.

I den kommande översynen måste Stockholms nya hamn för rullande gods och containrar på Norvikudden utanför Nynäshamn (Norvik) inkluderas i korridoren. Gävle hamn tillhör idag det övergripande nätet, men en översyn av hamnens status i förhållande till stomnätet bör göras, med anledningen av hamnens funktion för införsel av flygbränslet till Arlanda.

Fortsatt arbete för en förbättrad transportinfrastruktur

Tillförlitliga och klimateffektiva transporter till och från Stockholm-Mälardalsregionen är avgörande för såväl regionens som Sveriges konkurrenskraft och för att Mälardalsregionen ska bidra till uppfyllande av regionala, nationella och internationella klimatåtaganden. Mälardalsrådets ambition är att öka dialogen och stärka arbetet nationellt och med EU-nivån för att Stockholm-Mälardalsregionen ska bli en kraftfull del i det europeiska transportnätet. Mälardalsrådet bistår gärna med mer information om den storregionala samsynen om Stockholm-Mälardalsregionens transportinfrastruktur och prioriterade behov i regionen.

MÄLARDALSRADET

Kristoffer Tamsons (M)
Ordförande

Maria Nimvik Stern
Generalsekreterare